

# NOVICE

## kmetijskih, obertnijskih in narodskih reči.

Izhajajo vsako sredo in saboto. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

**Tečaj XII.** V Ljubljani v saboto 15. aprila 1854.

**List 30.**

### Ne le jemati smemo zemlji, tudi dajati ji moramo.

(Dalje.)

„Tacih stvari, ki so gnoj, je na svetu veliko. Škoda le, da večina kmetovavcov edino le išče gnoj spod živine. Gnoj nam daje rastlinstvo, živalstvo in rudništvo. Dosto je tacih rokodelstev in fabrik, v katerih odpada mnogo stvari, ki niso rokodelcu in fabrikantu za nobeno rabo in so mu celo na poti, ako se jih veliko nabere, — za gnoj so pa dobre. Kar je unima mrtva stvar, je kmetovavcu živ dobiček“.

„Kako pa se vse te stvari nabirajo, spravljajo in ravnaajo, da so gospodarstvu v prid, to uči tisti del kmetijstva, ki se imenuje gnojjarstvo. Gotovo je, da je ta nauk naj važniši celega kmetijstva, pa ravno tako gotovo je tudi, da je kmetovavcem za to vednost premalo mar, in da so se je premalo izučili. Jez pa pravim: dokler ne bo prava vednost od gnoja se globoko vtisnila v glavo tudi naj manjšega kmeta, ne bojo kmetije naše dosegle tiste stopnje, na kateri bi jih radi imeli. Prava vednost od gnoja mora kmetovavcem priti do muzga in mora prešiniti kri vsacega; potem še le bo pridelkov več, potem še le bode stan kmeta veselejši kakor je dan današnji. Sto in sto reči je, katerih se mali kmetovavec lotiti ne more, ker mu dnarja in višjih vednost manjka, — ali na gnoj imeti oči povsod obrnjene, po gnoju hrepeneti, da si ga več nabere, in s tistim, ki ga ima, prav in umno ravnati: to za nobenega ni pretežka reč, in se plača očitno“.

„Naj bi kmetijske družbe to reč neprenehoma ponavljale! Naj bi se pogostoma o tem pisalo prav po domače, ne preučeno, tako da vsak, tudi prosti kmet bo zapopadel, kar bere“.

„Dobri izgledi so veliko veliko vredni; oni vlečejo človeka nehotoma k posnemanju. Al če bi me kdo prašal: naj mu povém gospodarja, kjer se pridno vse smeti nabirajo, kjer se z gnojem v hlevu in na gnojnišu umno in skerbno ravna, da bi šel ogledavat tako gospodarstvo, odkritoserčno bi mu mogel reči: da ga ne vém. Če bi kje tako gospodarstvo bilo, bi smelo biti našim kmetovavcem prava Meka in Medina, kamor bi mogli romati od blizo in deleč!“

„Ali ni od leta do leta povsod več ljudi? Več ljudi ima pa več ust, in vse usta hočejo jesti. In od leta do leta jih bo več. Če ne bo zemlja več rodila, če ne bomo več pridelovali kakor dan današnji, nam tudi dobre letine ne bojo pomanjšale dragine, ktera je gotov nasledek, če ni prave razmere med pridelki in med vživavci v lastni deželi. Na pridelke, ki se nam vozijo iz tujih dežel, se ne smemo zanašati: naš dnar gré po njih na ptuje; kaj pa imamo mi, da ga privabimo spet

nazaj? — nič. Če že nas nadloge tarejo, kakošna se bo še le naslednikom našim godila!“

„Potreba, vpijoča potreba je tedaj, da skerbimo za se, da mislimo na svoje sinove in vnuke, da nam je mar za občinstvo, — živa potreba je, in da predolgo zanemarjene reči se lotimo resno: da namreč po vsih potih skerbimo za množitev gnoja, za krepcanje zemlje. Meč je rešil že cesarstvo; tudi na plug zna versta priti, da ga bo rešiti imel!“ (Dalje sledi.)

### Gospodarske skušnje.

(Kako popolnoma suhe cepiče spet oživiti). Vzemi vinskega cveta (špirita) in raztopi v njem toliko kafre, kolikor se je stopiti zamore v njem. Na vsaka 2 lota merzle vode vzemi potem 4 kaplje tega kafrovca (na 4 lote vode 8 kapelj in tako dalje, kolikor se po številu cepičev vode potrebuje) in vse dobro skupej pomešaj. V to vodo položi cepiče ali tudi druge rastline tako, da čez in čez ta kaferna voda stoji, in pusti jih 2 do 3 ure namakati. „Frauendorf. Bl.“ terdijo, da se gotovo ožive. Poskušnja je lahka in ne draga, al pa pomoč tudi gotova, ne vemo. Da se s kafrovcem oživlja človek in žival, nam je znano, — ali tudi rastlinje, ne vemo.

(Če krave malo molzejo). Že lani smo svetovali gospodarjem in gospodinjam neki pomoček, katerega so zdaj tudi drugod napravljene skušnje poterdile in ki v tem obstoji, da se dá taki kravi na tešč pol bokala toplega mleka, kateremu je 3 lote zmletega janeža in 3 lote kumne primešano bilo. Tudi med pičo se zná kravi ta zmes dati. Če ne pomaga v 2 dnéh, se dá še enkrat. Pa ne, da bi naši gospodarji mislili, da ta pomoček vselej pomaga, kadar krava ob mleko pride. To ne, le takrat je dober, če ni nobenega pravega vzroka najti, zakaj da je krava ob mleko prišla. Ako je živina bolna, ali vime bolno, če si je jéd ustavi in ne prežvekuje, če zavoljo brejosti odvimlja, če ji dovelj piče ne daješ itd. — takrat nikar ne poskušaj svetovanega pomočka, ker v tacih okolišinah pomagati ne more. Vsaka reč je dobra le ob pravem času.

### Premišljevanje

narave in previdnosti božje v nji.

Poslovenil Mihael Verne.

Megla.

Med prikazni na nebu, ki jih je sosebno pozimi večkrat viditi, je tudi megla našega prevdarka vredna.

Megla ni družega ko množica vodnih puhov, ki se v spodnjem zraku zberajo in zgosté, ki so pa vendar dovolj lahki, da se naenkrat spod neba ne vsujejo. To zgostovanje in vsedanje napravlja posebno zrak. Zato je treba, če se ima megla napraviti, da je zrak dosto